

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Camilla Wessberg
Miljöenheten
018-19 50 31
camilla.wessberg@c.lst.se

Beslut

1 (3)

2007-05-03

511-7661-02

Enligt sändlista

Fastställande av skötselplan för naturreservatet Aspbo i Östhammars kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Uppsala län fastställer med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, bifogad skötselplan (bilaga 1) för naturreservatet Aspbo i Östhammars kommun. Bifogad skötselplan ersätter härmed skötselplanen från 1972-01-20, dnr: 11.121-190-71.

Redogörelse för ärendet

Aspbo förklarades genom Länsstyrelsens beslut den 20 januari 1972 som naturreservat. I samband med reservatsbeslutet fastställdes den tills nu gällande skötselplanen. Länsstyrelsen kontaktades 2002 av förvaltaren, Östhammars kommun, som påtalade behovet av en ny skötselplan. Den gamla skötselplanen var föråldrad och gav därmed inte någon vägledning för hur reservatet skulle skötas. Under sommaren och hösten 2004 utarbetade Länsstyrelsen ett förslag till skötselplan för reservatet. Förslaget sändes ut på remiss under 2005. Svar på remissen har kommit in från Bergvik skog AB, Upplandsstiftelsen, Sveriges geologiska undersökning, Dannemora hembygdsförening, Dannemora biologiska förening, Naturvårdsverket och Östhammars kommun. Länsstyrelsen har tagit del av samtliga skrivelser och framförda synpunkter har beaktats och i huvudsak inarbetats i skötselplanen.

Motivering

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd, ska den beslutande myndigheten fastställa en skötselplan för varje naturreservat. Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer (handbok 2003:3) bör beslutsmyndigheten löpande se över skötselplanernas aktualitet och revidera vid behov. Skötselplanens syfte är att utgöra ett praktiskt program för förvaltning, planering och genomförande av skötselåtgärder för bevarande av reservatets värden.

Den föregående skötselplanen för Aspbo naturreservat fastställdes i samband med reservatsbeslutet 1972. Den var föråldrad, inaktuell och uppfyllde inte de riktlinjer som Naturvårdsverket lade fram 2003. Det var därför nödvändigt att ta fram en ny skötselplan. Föreliggande skötselplan har anpassats efter Naturvårdsverkets riktlinjer, vilket bland annat betyder att varje skötselområde ska ha tydliga och uppföljningsbara bevarandemål som vägledning för skötseln. I beskrivningsdelen ska det tydligt framgå vilka biologiska, geovetenskapliga och kulturhistoriska värden, samt vilka värden för friluftsliv, som finns i reservatet. Detta tillsammans med

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

2(3)

2007-05-03

511-7661-02

kunskapen om hur området brukas och har brukats har avgjort vilka mål som ställts upp och därmed hur reservatet ska skötas. Skötseln får inte strida mot reservatets syfte eller föreskrifter.

I skötselplanen betonas betydelsen av en aktiv skötsel av kulturmarkerna, och fortsatt satsning på friluftsliv.

Beslutet kan överklagas hos Regeringen, Miljödepartementet. Se bilaga 3.

I beslutet har naturvårdsdirektör Yvonne Aldentun (beslutande) och naturvårdshandläggare Camilla Wessberg (föredragande) deltagit.

I enlighet med Länsstyrelsens beslut

Camilla Wessberg
Naturvårdshandläggare

Bilagor

1. Skötselplan för naturreservatet Aspbo
2. Reservatsbeslut 1972-01-20, dnr: 11.121-190-71
3. Hur man överklagar

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Beslut

3(3)

2007-05-03

511-7661-02

SÄNDLISTA

Östhammars kommun, Box 66, 742 21 Östhammar
Upplandsstiftelsen, Box 26074, 750 26 Uppsala
Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Bergvik skog AB, Trotskatan 25, 791 71 Falun
Österby-Dannemora hembygdsförening, 748 32, Österbybruk
Dannemora biologiska förening, 748 32 Österbybruk
Östhammars naturskyddsförening, 742 91 Östhammar
Upplands ornitologiska förening, Box 59, 751 03 Uppsala Naturskyddsföreningen
i Uppsala län, Rasbokil, Stenhagen, 755 95 Uppsala
Upplands entomologiska förening, c/o Evolutionsmuséets zoologiska avdelning,
Villavägen 9, 752 36 Uppsala
Uppsala svampklubb, 752 40 UPPSALA
Evolutionsbiologiskt centrum, Uppsala universitet, Norbyvägen 18D, 752 36
Uppsala
Institutionen för naturvårdsbiologi, SLU, Box 7002, 750 07 UPPSALA
Skogsstyrelsen Region Svea, Portalgatan 2B, 754 23 Uppsala
Sveriges geologiska undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA
Riksantikvarieämbetet, Kulturmiljöavdelningen, Landskapsenheten, Box 5405, 114

84 STOCKHOLM

Kulturmiljöenheten
Näringslivs- och landsbygdsenheten

Skötselplan för naturreservatet Aspbo

Östhammars kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	3
Administrativa data.....	3
Föreskrifter utöver reservatsbeslut	4
Allmän beskrivning	5
Historisk och nuvarande markanvändning	5
Områdets bevarandevärden	6
Biologiska värden	6
Geovetenskapliga värden.....	9
Kulturhistoriska värden	9
Värden för friluftsliv.....	10
Prioriterade bevarandevärden	10
Intressen för allmänheten.....	11
Referenser	11
Publicerade skrifter.....	11
Opublicerade skrifter	11
Muntliga uppgifter.....	11
Kartmaterial	11
PLANDEL	12
Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel.....	12
Bränder	18
Jakt.....	19
Fornlämningar	19
Vägar (inklusive vägdiken) och stigar.....	19
Stängsel.....	19
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER.....	19
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	19
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER	21
BILAGOR	21

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om bevarande av naturreservatets värden. Planens mål är långsiktiga medan åtgärdsförlagen avser en kortare period, ca 10 år. Skötselplanen ska således med bevarat syfte kunna justeras vid behov. Förslag till ändring av planen ska underställas länsstyrelsen för godkännande och fastställande.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Att för framtiden bevara björkhagarna samt att inom vissa delar av området genom lämpliga åtgärder underlätta möjligheterna till bad och annat rörligt friluftsliv.

Skötseln av naturreservatet ska leda till:

- att skogen i de gamla skogsbetesmarkerna hålls gles och luckig,
- att de gamla åker- och ängsmarkerna, inklusive området för den gamla bergsmansgården, hålls öppna och fria från sly,
- att badplatserna hålls välklippta och städade,
- att stränderna hålls tillgängliga för allmänheten.

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa data

Naturreservatets namn:	Aspbo
Obejksnummer:	03-02-027
Kommun:	Östhammar
Församling:	Film
Fastighet:	Films-Österby 9:10
Markägare:	Östhammars kommun
Förvaltare:	Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen enligt beslut 2007-04-27, dnr: 512-4203-07

Fastighetsanknutna
rättigheter:

Servitut för att i anslutning till reservatet anlägga badbryggor och andra mindre bad- och lekanordningar i vattenområdet (Stordammen) omedelbart söder om fastigheten Films-Österby 9:10. Ytterligare servitut rörande rätt till grustäkt, vägar m m redovisas i Lantmäteriets fastighetsdatasystem, FDS.

Lägesbeskrivning:

Reservatet är beläget vid Stordammen, ca 4 km nordost om centrala Österbybruk. Läget framgår av bifogad översiktskarta (bilaga A).

Gräns:

Området har markerats med heldragen linje på bifogad reservatskarta (bilaga B).

Koordinat i rikets
system (RT90):

x=6678936 y=1618819

Fastighetskarta
(Ekonomisk karta):

128 53 Österby, 12I5d

Terrängkarta
(Topografisk karta):

12 I Östhammar NV

Natureografisk region: Boreonemoral zon – skogslandskapet omedelbart söder om norrlandsgränsen (26)

Area:

Totalt 26,3 ha

Marks lag och naturtyper: Gles blandskog över 100 år (igenväxande
(ungefärliga arealer) trädklädda betesmarker och ängar)

19 ha

Granplantering2,6 ha

F d slätteräng.....0,2 ha

F d åker1 ha

Igenväxande strandäng.....1 ha

Gräsmatta1,5 ha

Övrig mark.....1 ha

Föreskrifter utöver reservatsbeslut

Aspbo ingår i ett område av riksintresse för kulturmiljön (1997) och är därmed skyddat enligt MB 3 kap 6 §.

Naturvärdesbedömning

I länets naturvårdsprogram (1987) bedömdes reservatet tillhöra klass III (högt naturvärde), med särskild betydelse för friluftslivet.

Allmän beskrivning

Reservatet omfattar ett gammalt odlings- och betesområde mellan Stordammens norra strand och väg 1127. Det utgörs främst av svagt kuperad och ned mot vattnet sluttande moränmark med enstaka hällar. I väster, kring resterna av den gamla gården Aspbo, finns ett område med svallsand. Större delen av reservatet täcks av relativt öppna betespåverkade skogar (gammal hagmark). Området är ett populärt friluftsområde med två fina badplatser och en camping.

Reservatet ligger i ett sjörikt och flackt område, som sträcker sig mot Österbybruk och Dannemora. Flera av sjöarna, däribland Stordammen, anlades under tidigare sekel som dammar, men bör nu betraktas som sjöar. Alla sjöar är grunda och, med undantag av Stordammen och Harvikadammen, mer eller mindre igenvuxna. Markerna norr om Stordammen utgjordes tidigare av ett småbrutet landskap, där Aspbo ingick som en av flera små gårdar med omgivande åker-, ängs- och hagmark. Skogsbetet har upphört och med undantag för Aspbo har de hävdade markerna till stor del växt eller planterats igen.

Historisk och nuvarande markanvändning

Området utnyttjas idag som rekreationsområde. Det finns två välbesökta och väl underhållna badplatser, samt ett naturistbad som mer eller mindre vuxit igen. I östra delen finns en kommunal camping. Upplandsleden passerar genom hela området.

Området i och kring Aspbo har sannolikt brukats under mycket lång tid. Strax utanför reservatet finns bland annat tre förhistoriska boplatser dokumenterade.

I västra delen av reservatet låg under medeltiden en bergsmansgård, bland annat benämnd Aspoda gård. Arealmätningar, troligtvis gjorda på 1700-talet, visar att flera små åkrar låg runt gården och områdena mot vattnet utnyttjades som slätterängar. Gårdsbyggnaderna övergavs någon gång i slutet av 1700- eller början av 1800-talet. Enligt kartor från både 1864 och 1906 utgjordes marken runt den före detta gården och ner till stranden av åkermark. Nordvästra hörnet av reservatet

betecknades som äng med lövträd. Under 1950-talet betades de gamla åkrarna och slåttermarken. Drygt hälften av detta område planterades med gran omkring 1960 och betet upphörde ungefär vid samma tid. Resterande gammal åkermark utgörs idag dels av gräsmark med höga örter och dels av gräsmatta vid badstranden.

I öster finns lämningar efter en mindre, sannolikt medeltida, gård. På 1700-talet låg flera små åkrar runt gården. Söder om gården vid stranden låg flera trädgårdsodlingar med mellanliggande slåttermark. Ytterligare två slåtterängar låg längs stranden mellan de båda gårdarna. Även den östra gården försvann någon gång i slutet av 1700- eller början av 1800-talet. Därefter omvandlades åkrarna till ängsmark. På kartan från 1906 betecknas området som öppen äng. På den gamla åkermarken/ängen ligger nu en husvagnscamping och området där de gamla trädgårdsodlingarna låg motsvaras idag dels av husvagnscampingen och dels av ett område som utnyttjas för solbad och eventuellt tältande besökare.

Nordväst om den nuvarande campingen låg ett område med slåttermarker. Vid väg 1127 finns idag en liten rest kvar av det som på 1700-talet benämndes som "sidlänt slåta". Även denna rest håller dock på att växa igen.

Det som idag betecknas som skog var tidigare betydligt mer öppet. Med tanke på hyttverksamheten i Aspboda kan man tänka sig att behovet av ved och kol var stort. På kartan från 1700-talet betecknas skogsområdena som betesmark, stenig och bergig skogsmark samt "afhyggen". Den ekonomiska kartan från 1952 visar att dessa områden endast var glest trädklädda. Den östra delen, Henrik-Andershagen, varierade mellan glest trädbevuxen till helt öppen mark. Det är i detta område de gamla björkhagarna finns, som nämns i syftet till reservatsbeslutet. Idag domineras skogen främst av gamla tall- och björkbestånd, med delvis täta uppslag av gran och asp. Skogen håller på att sluta sig, men hagstrukuren är fortfarande tydlig.

Området köptes 1969 av Dannemora kommun och naturreservatet bildades 1972.

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

(Prioriterade arter är understrukna.)

I ett landskapsperspektiv utgör Aspbo en värdefull rest av ett tidigare varierat och öppet landskap i ett annars, numera, barrskogsdominerat område. Naturvärdena i reservatet är framförallt knutna till gamla träd och buskar, som växt upp i de f d ängs- och betesmarkerna. Det finns många grova björkar, aspar, tallar och hasselbuskar, men också inslag av ädellövträd.

I skogen växer fortfarande många hävdgynnade kärlväxter som till exempel borsttistel, stor och liten blåklocka, fyrkantig johannesört, backsmörblomma och jungfrulin. Orkidéerna grönyxne, nattviol och grönvit nattviol förekommer i området. Generellt gynnas dessa av slåtter eller bete, samt av att trädskiktet hålls glest och lyckligt.

Längs vägen till campingen och anslutning till campingområdets norra del finns ett kärr med kungsängslilja. Idag är det osäkert hur stor populationen är eller om den fortfarande finns kvar. Den pågående igenväxningen hotar lokalen.

Den f d slåtterängen (omr E), som ligger invid väg 1127, håller på att växa igen med höga örter och sly, men ännu finns till exempel jungfrulin och solvända kvar på det torrare partiet. I den slagna dikeskanten intill ängen (utanför egentliga reservatet) växer fältgentiana. Sannolikt växte den ursprungligen på ängen. Fältgentianan är rödlistad och klassas som Sårbar. Den har minskat kraftigt i hela sitt utbredningsområde. I Fennoskandia är det den gräsmarksart som minskat mest och i Uppland har den förlorat 90 % av sina lokaler sedan 1945. Tillbakagången hänger överallt samman med upphörd hävd och gödsling av naturliga fodermarker. Vid återupptagen hävd av ängen skulle fältgentianan kunna sprida sig och öka i mängd till en livskraftig population.

Den gamla åkermarken håller till stor del på att växa igen, men ännu finns hävdgynnade arter kvar. På de torrare partierna växer bland annat backlök, rödklint, gulmåra, rölleka och smörblomma och i de fuktigare partierna växer ängsruta.

Flera olika arter från olika organismgrupper som är knutna till gamla träd och död ved förekommer i reservatet. Apeltickan är rödlistad och klassad som sårbar. Den är sällsynt över hela sitt utbredningsområde, som i Sverige sträcker sig från Skåne till södra Dalarna. Apeltickan växer på lövträd i kulturlandskapet, men förekommer också i skog med gammal asp. De flesta fynden är gjorda på apel, asp och ask. Arten hotas bland annat av att hagmarker växer igen och att tillgången på gammal grov asp i skogslandskapet minskar. Stekelbock, grön aspvedbock och aspvedgnagare, som alla påträffats i reservatet, är signalarter för skog med höga naturvärden enligt Skogsstyrelsen. Stekelbockens larvutveckling sker i ganska hård solexponerad död ved som nästan uteslutande står upp. Grön aspvedbock påträffas i såväl stående som liggande träd och gärna i friställda aspar. Dess larver utvecklas i innerbarken av nyligen döda aspar, där främst de tjockbarkiga delarna angrips. Aspvedgnagaren utnyttjar endast stående träd och larvutvecklingen sker i hårda barkfallna stamdelar. Angreppen startar några år efter att trädet dött och fortsätter så länge stubben eller trädet står upp. Slutligen finns det flera bohål av både större hackspett och spillkråka i de grova asparna. Den senare är upptagen i EU:s habitatdirektiv. Spillkråkan är

beroende av gamla grova träd för sitt bobygge och detta begränsar dess häckningsmöjligheter. I vårt län är de vanligaste boträden asp, björk och tall. Medelåldern för ett boträd i norra Svealand ligger på 180 år, vilket är betydligt högre än normal omloppstid för skog. Vidare är spillkråkan helt beroende av död ved för sitt födosök, som är helt inriktat på vedlevande insekter.

Skyddsvärda arter:

Fåglar

<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	A236
--------------------------	------------	------

Skalbaggar

<i>Necydalis major</i>	stekelbock	s
<i>Ptilinus fuscus</i>	aspvedgnagare	s
<i>Saperda perforata</i>	grön aspvedbock	s

Kärlväxter

<i>Cirsium helenioides</i>	borsttistel	
<i>Coeloglossum viride</i>	grönyxne	§
<i>Gentianella campestris</i>		
ssp. <i>campestris</i>	fältgentiana	VU
<i>Lathraea squamaria</i>	vättersos	s
<i>Platanthera bifolia</i> ssp. <i>bifolia</i>	nattviol	§
<i>Platanthera chlorantha</i>	grönvit nattviol	§
<i>Polygala vulgaris</i>	jungfrulin	
<i>Ranunculus polyanthemus</i>	backsmörblomma	

Svampar

<i>Dichomitus campestris</i>	hasselticka	s
<i>Tyromyces fissilis</i>	apelticka	VU

Teckenförklaring:

A = Artkod enligt EU:s fågel- eller habitatdirektiv
§ = Arten är fridlyst i Sverige
s = Signalart enligt Skogsstyrelsen

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2005:

CR = Critically endangered	Akut hotad
EN = Endangered	Starkt hotad
VU = Vulnerable	Sårbar
NT = Near threatened	Missgynnad
DD = Data deficient	Kunskapsbrist

Geovetenskapliga värden

De skilda landskapstyperna inom reservatet betingas av olika markförhållanden. Jordarten kring Aspbo gårdstomt, inklusive nuvarande granplantering, utgörs av svallsand, vilken täcker den inom området dominerande sandiga-siltiga moränen. Små berghällar som sticker upp ur sanden visar att dess mäktighet högst är någon meter. Sådana områden av lätt odlingsbar jord i den annars blockrika och svårtillgängliga moränterrängen var naturliga att välja vid den senmedeltida period av uppodling i norra Upplands skogsbygder då Aspbo gård anlades.

Kulturhistoriska värden

I västra delen av reservatet finns lämningar efter en medeltida bergsmansgård, troligtvis från 1400- eller 1500-talet (räa 90). Äldsta belägg är från 1554. Lämningarna utgörs främst av en gårdstomt med hyttområde. Dessutom finns ett slagg- och kollager, röjningsrösen samt markröjda ytor. Aspebo gård är utmärkt på kartmaterial från (troligt) 1700-tal, men på kartor från 1864 finns inga byggnader kvar. Då ingick området i Österby, som brukades som en enhet. Hyttområdet anses som topprankat ur bevarandesynpunkt.

I öster finns lämningar efter en mindre medeltida gård med två grunder efter boningshus, två uthusgrunder, tio röjningsrösen och markröjda ytor (räa 89).

De gamla björkhagarna och den gamla åkermarken utgör en kulturrest i ett numera barrskogsdominerat område.

Området norr om Stordammen, som på de historiska kartorna benämns Gamla Österby, Ladugården och Aspbo, betecknas som särskilt bevarandevärd miljö. Här finns fyra förhistoriska boplatser (tre av dem i reservatets absoluta närhet: räa 348, 350 och 352), åtta kolningsgropar och inom ett ca 2 km² stort område finns ett sextiototal kolbottnar efter resmilor.

Ur fornminnesregistret Film socken:

räa 89 Fast fornlämning. Gårdstomt, 110 x 100 m² (Ö-V) bestående av två grunder efter boningshus, en uthusgrund med inbyggd källare, ytterligare en uthusgrund, ca tio röjningsrösen och markröjda ytor. Grunderna efter boningshusen är 17 x 7 m² resp. 8 x 9 m². Den större är försedd med två spislämningar, 4-5 m i diameter och 0,3-0,4 m höga. Den mindre har ett spisröse i mitten, 4 m i diameter och 0,4 m hög. Uthusgrunden med källare är ca 5 x 2 m (N-S) Källargrunden i södra delen är 5 x 2 m² och 0,5 m² djup, med öppning åt öster.

raä 90 Fast fornlämning. Aspbo gamla tomt. Gårdstomt med hyttområde, 90 x 90 m² (N-S), som består av en grund efter ett boningshus, tre uthusgrunder, en källargrund, en smedjegrund, en hyttlämning, ett slag- och kollager, ca 10 röjningsrösen, samt markröjda ytor. Grunden efter boningshuset, belägen i områdets centrala del, är ca 13 x 7 m² (Ö-V) och har en spislämning i NV, 2 m i diameter och 0,2 m hög. Uthusgrunderna är belägna i områdets centrala och norra delar. Källargrunden är belägen i områdets NV del. Smedjegrunden, som är belägen 1 m SÖ om källargrunden har ett spisor i NV hörnet, 4 m i diameter och 0,8 m högt. Vid provstick hittades smidesslaggbitar och tegelrester. Hyttlämningen, belägen i områdets Ö del, är närmast rektangulär och 5 x 4 m² (N-S).

Värden för friluftsliv

Stordammen är den enda fina badsjön i närheten av Österbybruk och badplatserna i Aspbo är välbesökta.

Upplandsleden passerar genom området i öst-västlig riktning.

Campingen på den gamla ängsmarken i öster utnyttjas främst av säsongsboende husvagnsgäster, men har även enstaka husvagnsplatser för korttidsboende. Mellan campingen och badplatsen finns en tältplats.

Toaletter finns vid campingen och på två ytterligare ställen nära badplatserna.

Två fungerande brunnar finns i området.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag	Skog och hagmark
Naturtyper	Björkhage och sandstrand
Strukturer	Småbrutet landskap, död ved, gamla träd och hasselbuskar
Växt- och djursamhällen	Björkskog av örtrik ängstyp
Arter	<i>Dryocopus martius</i> spillkråka
	<i>Necydalis major</i> stekelbock
	<i>Saperda perforata</i> grön aspvedbock
	<i>Coeloglossum viride</i> grönyxne
	<i>Gentianella campestris</i>
	ssp. <i>campestris</i> fältgentiana
	<i>Platanthera bifolia</i> nattviol
	<i>Tyromyces fissilis</i> apelticka
Friluftsliv	Bad och vandring

Intressen för allmänheten

Reservatet ligger mellan Stordammens norra strand och väg 1127. Från centrala Österbybruk nås reservatet via väg 290 och 1127. Det är skyltat mot "Aspobadet" och "Naturcamping" från väg 290. Efter ca 3 km längs väg 1127 ligger reservatet på höger sida.

Referenser

Publicerade skrifter

- Ekstam, U. & Forshed, N. 1992. Om hävdens upphör, Kärlväxter som indikatorarter i ängs- och hagmarker. Naturvårdsverket förlag, Solna
- Ehnström, B. 2000: Faktablad: *Saperda perforata* – grön aspvedbock. ArtDatabanken, SLU.
- Ehnström, B. 2000: Faktablad: *Necydalis major* – stekelbock. ArtDatabanken, SLU.
- Ehnström, B., Axelsson, R. 2002. Insektsgnag i bark och ved. ArtDatabanken, SLU, Uppsala
- Gärdenfors, U. (red.). 2005: Rödlistade arter i Sverige - The 2005 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken., SLU Uppsala.
- Jonsell, B., Nilsson, Ö. & Lennartsson, T. (rev. Lennartsson, T. 1998) 2007: Faktablad: *Gentianella campestris* ssp. *campestris* – fältgentiana. Artdatabanken, SLU.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv (objekt 82.98). Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr 2.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1997: Kulturmiljöer i Uppsala län – Områden av riksintresse. Beskrivningar (del av objekt 21 i Östhammar kommun). Meddelandeserien 1997 nr 13.
- Naturvårdsverket, 2003. Bildande och förvaltning av naturreservat – HANDBOK. Handbok 2003:3.
- Nordiska ministerrådet, 1984.: Naturgeografisk naturindelning av Norden.
- Riksantikvarieämbetet, 2001: 1997 och 1998 års fornminnesinventering i Uppsala län, Östhammars kommun. Fornminnesinventeringen rapport 2001:2.
- Riksantikvarieämbetet, 2002. 1999-2001 års fornminnesinventering i Uppsala län, Tierps, Östhammars och Uppsala kommuner. Fornminnesinventeringen rapport 2002:2.
- Sunhede, S. 2006: Faktablad: *Tyromyces fissilis* – apelticka. ArtDatabanken, SLU.

Opublicerade skrifter

- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1991: Förslag till skötselplan för naturreservatet Aspbo, Östhammars kommun.
- Upplandsstiftelsen, 1997: Genomgång av skötselplaner i Uppsala län.

Muntliga uppgifter

- Margit Jansson, Österbybruk
- Tommy Lennartsson, Upplandsstiftelsen

Kartmaterial

- Ekonomisk karta över Sverige, 128 53, flygfotograferad 1945, 1951, kartlagd 1952
- Films-Dannemora tingslag 1863-1864
- Gamla Österby och Ladugården arealmätning (trol. 1700-tal), Akt nr 1 Films socken, Lantmäterienheten Uppsala.
- SGU. 1984: Jordartskartan serie Ae nr 61, 12I Östhammar NV

PLANDEL

Beskrivning, bevarandemål och föreskrifter för skötsel

./C

Reservatet har delats upp i åtta skötselområden. För avgränsning av områdena se skötselområdeskarta (bilaga C).

Skötselområde A: Gamla Aspbo 1,6 ha

Beskrivning: Öppen gräsmark med torrbackar och inslag av sankare partier, bryn och åkerholmar. Området utgörs dels av f d åker och slåttermark, dels av lämningarna efter gården Aspbo. Fragment av en hävdgynnad flora finns kvar, särskilt på de torra kullarna. En fungerande brunn finns i västra delen av området och vissa delar klipps regelbundet för att skapa gräsyta för besökare.

Bevarandemål: Öppen gräsmark med enstaka träd och buskar. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Den gamla åker- och slåttermarken är öppen och fri från sly.
- Fornlämningarna är fria från sly.
- I den sydöstra delen av området är brynen/åkerholmarna utglesade och långa, så att de successivt övergår till gles strandskog (C1). De ska innehålla ett varierat träd- och buskskikt med ljusexponerade träd och buskar.
- Träd som vuxit upp ljust ska stå fritt och solbelyst.
- Trädbården mot vattnet, väster om sandstranden, är gles och luckig.
- Hävdgynnade gräsmarksarter förekommer i fältskiktet.

Skötselåtgärder: Restaurering: Røj runt ruinerna. Ta bort döda buskar. Området slås med slaghack alternativt betesputs det första året. Glesa ut brynen, gynna särskilt gamla grovgreniga träd och bärande buskar. Hugg luckor i trädbården mot sjön.

Löpande:

Alternativ 1. Slåtter minst vartannat år, med efterbete om djur och resurser finns. Vissa ytor kan klippas regelbundet om det finns behov att skapa gräsytor för besökare.

Alternativ 2. Bete, med sent betespåsläpp. Vissa ytor kan klippas regelbundet om det finns behov att skapa gräsytor för besökare.

Skötselområde B: Granplanteringar 2,6 ha

Beskrivning: Tät medelålders granskog, troligen planterad runt 1960. Före planteringen låg här en flera hundra år gammal slätter- och betesmark med enstaka träd och enbuskar.

Bevarandemål: Öppen gräsmark med enstaka lövträd och buskar. På sikt kan detta område införlivas med område A. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Enstaka lövträd står fritt och solbelyst.
- Gräsmarken är fri från sly.
- Gräsmarken övergår successivt med glesa och långa bryn mot skogsmarkerna i öst (omr D) och väst. Brynen ska innehålla ett varierat träd- och buskskikt med ljusexponerade träd och buskar.

Skötselåtgärder: Restaurering: Avveckla granplanteringen. Spara lövträd som har möjlighet att utvecklas till fina hagmarksträd.
Löpande: Bete, om betesdjur och resurser finns. Gallring och slyröjning. Spara endast de finaste lövträden. Om dessa träd är små bör de hägnas in för att skyddas mot betesdjur. Vid bete kan det även bli nödvändigt att hägna in små ytor för att gynna nyetablering av lövträd.

Skötselområde C: Strandzon 1,5 ha

Beskrivning: C1. Två bergiga uddar, som domineras av grova tallar. Båda utnyttjas som eldplatser. Strandäng med högväxande gräs och örter, som håller på att koloniserar av al. Ett parti med en ca 30-årig albård. I öster lövdominerad skog med inslag av hassel på gammal hagmark.

C2. Ganska tät bård av al och blandade lövträd. Under 2005 avlägsnades privata anläggningar, bryggor och skräp.

Bevarandemål: Gles strandskog som här och var bryts upp av öppna partier med utsikt över sjön. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Grova träd som växt upp ljust står fritt och solbelyst.
- Strandängarna hålls öppna och fria från sly.
- Strandzonen är fri från privata anläggningar och tillgänglig för allmänheten.

Skötselåtgärder Restaurering: Frihugg gamla tallar och gamla lövträd. Spara hassel och gammal gran. Ta bort ung al i strandängsområdena. Gallra täta trädbestånd, genom att öppna luckor och ställ träd i grupper.
Nyskapande: Anlägg en ny allmän brygga.
Löpande: Slyröjning

Skötselområde D: Hagarna 18,4 ha

Beskrivning: Huvudsakligen f d glesa tall- och björkhagar som håller på att växa igen med främst gran. På vissa ställen finns kraftiga uppslag av ung asp. Här finns gamla grova björkar, tallar och hasselbuskar, samt inslag av t ex oxel och en. Det finns flera fina hållmarkspartier med tall och även ett fuktstråk med klibbal längs en bäck. En mindre del utgörs av lövdominerad blandskog med enstaka gamla granar. Fältskiktet är präglad av tidigare bete och innehåller typiska hagmarksarter, men även en del lundarter. Föryngring av björk saknas. Öster om vägen till campingen finns ett litet kärr där kungsängslilja tidigare förekommit. Det är inte känt om denna population finns kvar.

Bevarandemål: Trädbevuxen hagmark, omväxlande dominerad av björk respektive tall, med inslag av asp, gamla granar och buskar. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Trädbeståndet i hagen är flerskiktat, glest och luckigt med ett stort inslag av löv.
- Gamla träd som växt upp ljust (grovgreniga) står fria från igenväxning.
- Andelen gamla grova träd ökar under uppföljningsperioden.
- Det finns föryngring av träd, särskilt björk, asp och tall, i öppna, ljusa lägen.
- Stående och liggande död ved av såväl barr- som lövträd förekommer. Lämpliga substrat för stekelbock och grön aspvadbock ska finnas i solexponerat läge.
- Bohål av spillkråka förekommer.
- Apelticka förekommer i området.
- Ett stort inslag av hagmarksväxter förekommer i de örtrika partierna.

För övriga prioriterade bevarandevärden är det i dagsläget inte möjligt att formulera gynnsamt tillstånd och bevarandemål.

Skötselåtgärder: Restaurering: Hugg ung och medelålders gran. Gallra i de täta aspbestånden. Lämna tre meter mellan varje stam för att undvika rotskott. Røj sly. Lämna större hasselbuskar (särskilt sådana med mycket döda stammar), gamla träd samt döda och fallna träd. Lämna alarna i det fuktiga området längs bäcken och stigen norr om naturistbadet. Gynna särskilt björk i partier dominerade av björk och tall i partier dominerade av tall. I områden med grova granar lämnas enstaka yngre granar som rekryteringsträd. Efter några år görs en uppföljande gallring då lämpliga aspar sparas för att utvecklas till gamla grova träd. Övriga unga aspar huggs i midjehöjd, för att undvika rotskott. Högstubbarna lämnas. Särskild försiktighet iakttas vid gallring och röjning i kungsängsliljelokalerna. Nyskapande: Stängsling om bete blir aktuellt. Området bör då delas in i tre fällor så att besökare som kommer till reservatet inte ska behöva gå in i hagarna för att komma till den västra badplatsen respektive campingen. Det bör alltså vara fri passage längs vägarna som leder dit. Löpande: Bete, om betesdjur och resurser finns.. Skydda björk- och tallföryngring. Slyrøjning.

Skötselområde E: Ängsmark 0,2 ha

Beskrivning: Öppen friskäng. En rest av tidigare gamla slåttermarker.
Bevarandemål: Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Arealen hävdad slåtteräng utgör minst 0,2 ha.
- Fältgentiana förekommer i stabila eller ökande population.

Skötselåtgärder: Nyskapande: Undersök om fältgentianan är tidig- eller senblommande.
Restaurering: Hugg bort gran och ringbarka asparna i områdets mitt. Hugg asparna när dessa har dött. Slyrøjning eller betesputs. Manuell spridning av frön från fältgentianor som växer i intilliggande dikesren.
Löpande: Kontinuerlig hävd med slåtter och/eller bete anpassad efter fältgentianans blomningstid.

Skötselområde F: Camping 1,5 ha

Beskrivning: Husvagnscamping med i huvudsak säsongsboende gäster. Omväxlande öppen gräsmark och igenväxande f d slåtter- och hagmark. Runt husvagnarna har gästerna anlagt egna trädgårdar.

Öster om vägen finns ett litet kärr där kungsängslilja tidigare förekommit. Det är inte känt om denna population finns kvar.

Bavarandemål: Öppen till halvvöppen mark med hagmarksstruktur. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppfyllda.

- Området behåller hagmarksstruktur med omväxlande öppna partier, grupper av träd och enskilda solitära träd.
- Träd som växt upp ljust står fritt och solbelyst.
- Det finns högst 16 platser för säsongsboende husvagnsgäster.
- Det finns minst två platser för korttidsboende husvagnsgäster.
- Området söder om vändplanen används endast för korttidsboende tält- eller husvagnsgäster.
- Inga privata, fasta anläggningar förekommer i anslutning till husvagnsplatserna.

Skötselåtgärder: Restaurering: Städa upp runt husvagnsplatserna. Ta bort olika typer av anläggningar, upplag och rishögar etc. De fyra platserna närmast stranden ska på sikt avvecklas eller överföras till platser för korttidsboende tält- eller husvagnsgäster. Hyreskontrakt för dessa platser får inte överlåtas till ny säsongsboende hyresgäst. Öppna upp trädgångarna, röj bort ung asp och hugg fram gamla träd. Nyskapande: Kontrollera om kungsängslilja finns kvar i området. (Om så är fallet bör lokalen restaureras. Därefter kommer det sannolikt att behövas återkommande slyröjning och/eller slätter.) Nya husvagnsplatser kan anläggas i den norra delen av skötselområdet, dels på den plats som idag utnyttjas för korttidsboende husvagnsgäster dels på östra sidan av vägen på den gamla ängsmarken. I det senare fallet ska hänsyn tas till den eventuella lokalen för kungsängslilja. Vid behov kan gemensamma komposter för trädgårdsavfall (gräsklipp, löv etc) anläggas.

Skötselområde G: Badplatser 0,7 ha

Beskrivning: Tre badplatsområden. Den västra (G1) och östra (G3) utgörs i huvudsak av sandstrand och regelbundet klippta gräsytor. Vid badplatsen i öster finns en badbrygga ca 50 m ut i vattnet. Mellan de två andra baden ligger ett naturistbad (G2). Det ligger vid en liten sandstrand, men saknar gräsyta.

Bevarandemål: Gräsyta och sandstrand. Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- Badvattnet håller god kvalitet.
- Sandstränderna är fria från igenväxning.
- Gräsyterna är välklippta.
- Områdena är välstädade.

Skötselåtgärder: Restaurering: Hugg några unga alar i strandkanten i västra delen av G3. Öppna luckor i trädbården i östra delen av G3.
Nyskapande: Anlägg en mindre gräsmatta vid naturistbadet G2. Några yngre träd kan fällas, men äldre, grövre träd sparas.
Löpande: Gräsklippning, städning (inklusive rengöring efter kanadagäss), röjning av sly och vass längs stranden. Årlig sjösättning och upptagning av badbrygga.

Skötselområde H: Friluftsliv

./C

Anläggningarnas läge framgår av skötselområdeskartan (bilaga C)

Beskrivning:

- Två parkeringar i gott skick.
- Två brunnar med fungerande manuella pumpar
- Minst fem eldstäder, anlagda av besökare, finns i området. Ved samlas troligtvis i området.
- Tre toaletter: 1. Nytt fint hus med två TC. 2. Äldre hus med fyra TC. En dörr saknas. I behov av renovering. 3. Nytt fint hus med fyra TC.
- Söptunnor finns vid den västra parkeringen, den östra badplatsen och vid campingen.
- Stigar. Vissa partier blöta. Upplandsleden går genom hela reservatet och passerar bland annat rakt genom campingområdet.
- Gränsmarkeringar. Nya tydliga markeringar gjordes 2004.
- Information. Reservatsskyltar saknas. Vid infarten till campingen samt vid torpruinen sitter gamla oläsliga skyltar.
- Vägvisning från väg 1127 till "Aspbobadet", "Naturcamping" och "Badplats".

Bevarandemål:

- Två parkeringsplatser i gott skick.
- Två brunnar med god vattenkvalitet och fungerande manuella pumpar.
- Två väl anlagda och underhållna eldplatser med vedförråd.
- Tre väl underhållna toaletter.

- Väl underhållna soptunnor på tre platser.
- Bord och bänkar vid badplatserna.
- 1,7 kilometer väl underhållna stigar (inklusive Upplandsleden)
- Tre väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av reservatet
- Gränsmarkeringarna ska följa svensk standard, SIS 03 15 22.

Skötselåtgärder: Restaurering:

- Ta bort de gamla eldstäderna. Ersätt två av de gamla eldstäderna, i anslutning till badplatserna i öst och väst, med nya, säkra eldstäder. Bygg vedförråd. Sittbänkar bör anläggas runt varje eldstad.

Nyskapande:

- Sätt upp informationstavlor på väg till campingplatsen och de två större badplatserna. En temaskylt om Aspboda gård sätts lämpligen upp vid fornlämningen i väster.
- Placera ut bord och bänkar vid badplatserna. Vid de två större badplatserna bör borden vara anpassade för rullstol.
- När restaureringen inleds bör informationstavlor om detta sättas upp vid parkeringsplatserna och campingplatsen.
- Ändra vandringsledens dragning. Låt leden passera söder om campingen nära vattnet genom område C2. Bygg spänger på fuktiga partier längs stigen vid vattnet.

Löpande:

- Underhåll av parkeringen, slyröjning eller skrapning av grusplanen när behov uppstår.
- Tömning av toaletter och soptunnor.
- Underhåll av pumpar.
- Påfyllning av vedförråden. Ved kan huggas i reservatet genom att plockhugga ung gran.
- Klippning av gräsyterna vid badplatserna.
- Vid behov röjning av befintliga stigar.
- Röjning av rågång och underhåll av målade gränsmarkeringar.
- Tillsyn
- Städning

Bränder

Uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området för fri utveckling tills fältskiktet åter tål bete. De långsiktiga målen kvarstår. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag måste dock göras för åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet och

/C

framkomligheten längs de stigar som är markerade på bilaga C. Det kan även bli aktuellt med åtgärder för att främja framkomligheten för eventuella betesdjur. Så långt det är möjligt bör då brända liggande träd kapas och samlas i staplar på lämpliga ställen i skogen.

Jakt

Enligt reservatsbeslutet är det förbjudet att jaga inom reservatet.

Fornlämningar

Lämningarna är skyddade enligt lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950).

Åtgärder som rör lämningarna ska ske i samråd med länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Vägar (inklusive vägdiken) och stigar

Befintliga vägar och stigar i området ska underhållas väl. Nödvändiga röjningar får göras i anslutning till dessa. Träd som fallit eller riskerar att falla över stig eller väg, och därmed utgör fara för besökare, får kapas och läggas på lämpligt ställe i närheten av växtplatsen. Nya vägar får inte anläggas inom reservatet.

Stängsel

Stängsel får sättas upp i områden som ska betas. Stängslen ska förses med genomgångar där så behövs, till exempel där stigar går genom betesområdet.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör helst ske med såväl anteckningar som fotografier. Skötselinsatser ska följas upp så att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen och så att status före och efter utförda skötselåtgärder dokumenteras.

En heltäckande fotodokumentation bör göras av reservatet under 2007, för att underlätta uppföljning av såväl skötselåtgärder som mer långsamma förändringar (succession).

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen tillsammans med förvaltaren ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs varje år för:

- Vattenkvalitet i badvatten och brunnar

Länsstyrelsen tillsammans med förvaltaren ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart femte år för:

- Informationsskyltar
- Gränsmarkeringar
- Stigar
- Sly

Länsstyrelsen tillsammans med förvaltaren ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart tionde år för:

- Föryngring av björk
- Skalbagg
- Spillkråka
- Apelticka

Länsstyrelsen tillsammans med förvaltaren ansvarar för att uppföljning av bevarandemål görs vart 20:e år för:

- Vegetationsstruktur (dominerande trädslag, gamla träd, lövinslag, bryn etc)
- Död ved

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

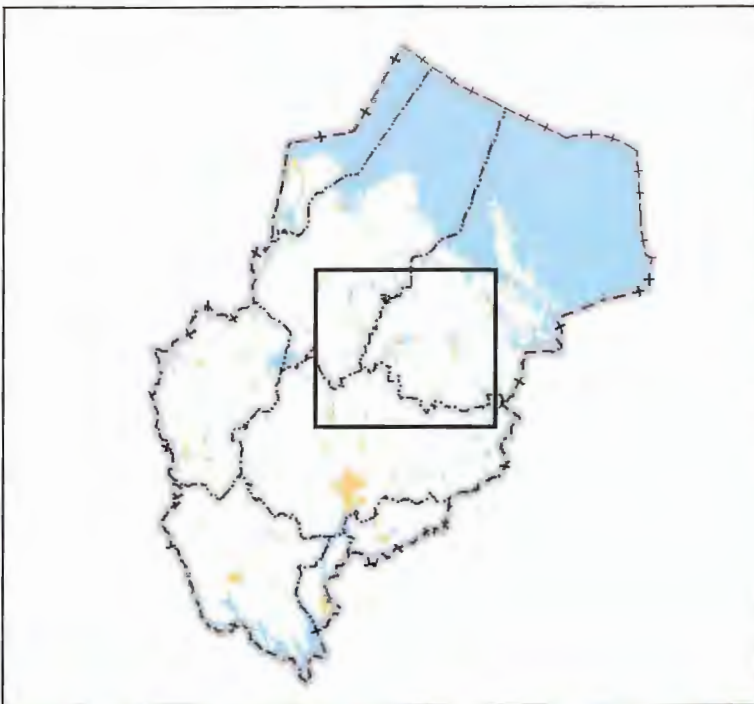
Skötselåtgärd	Prio	När	Skötselområde	Finansiering
Fotodokumentation	1	Löpande	Hela reservatet	Upplandsstiftelsen (US)
Huggning	1	Löpande	A, C, D, E, F, G	US
Slåtter	1	Regelbundet	A, (E)	US
Slyröjning	1	Löpande	Alla	US
Gräsklippning	1	Kontinuerligt	G	Östhammars kn
Reservatsskyltar	1	2007	H	Länsstyrelsen (Lst)
Provtagning av vatten	1	Varje år	G, H	Östh kn
Underhåll	1	Kontinuerligt	H	Östh kn
Tillsyn	1	Kontinuerligt	Alla	Östh kn / US
Renhållning	1	Kontinuerligt	Alla	Östh kn
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	US
Uppföljning av bevarandemål	1	Varje, vart 5:e, 10:e och 20:e år enligt ovan.	Alla	US
Bete	2	Om betesdjur och resurser finns	A, B, C, D, E	US Miljöersättning
Anlägg allmän brygga	2	Vid behov	C2	Östh kn
Avveckla plantering	2	I omgångar	B	US
Borttagning av gamla eldstäder och anläggning av nya.	2	2007-2008	H	US
Utplacering av bord och bänkar	3	När resurser finns	H	Östh kn

BILAGOR

A. Översiktskarta, skala 1:250 000

B. Reservatskarta, skala 1:10 000

C. Skötselområdeskarta, skala 1:4 000

Bilaga A. Översiktskarta

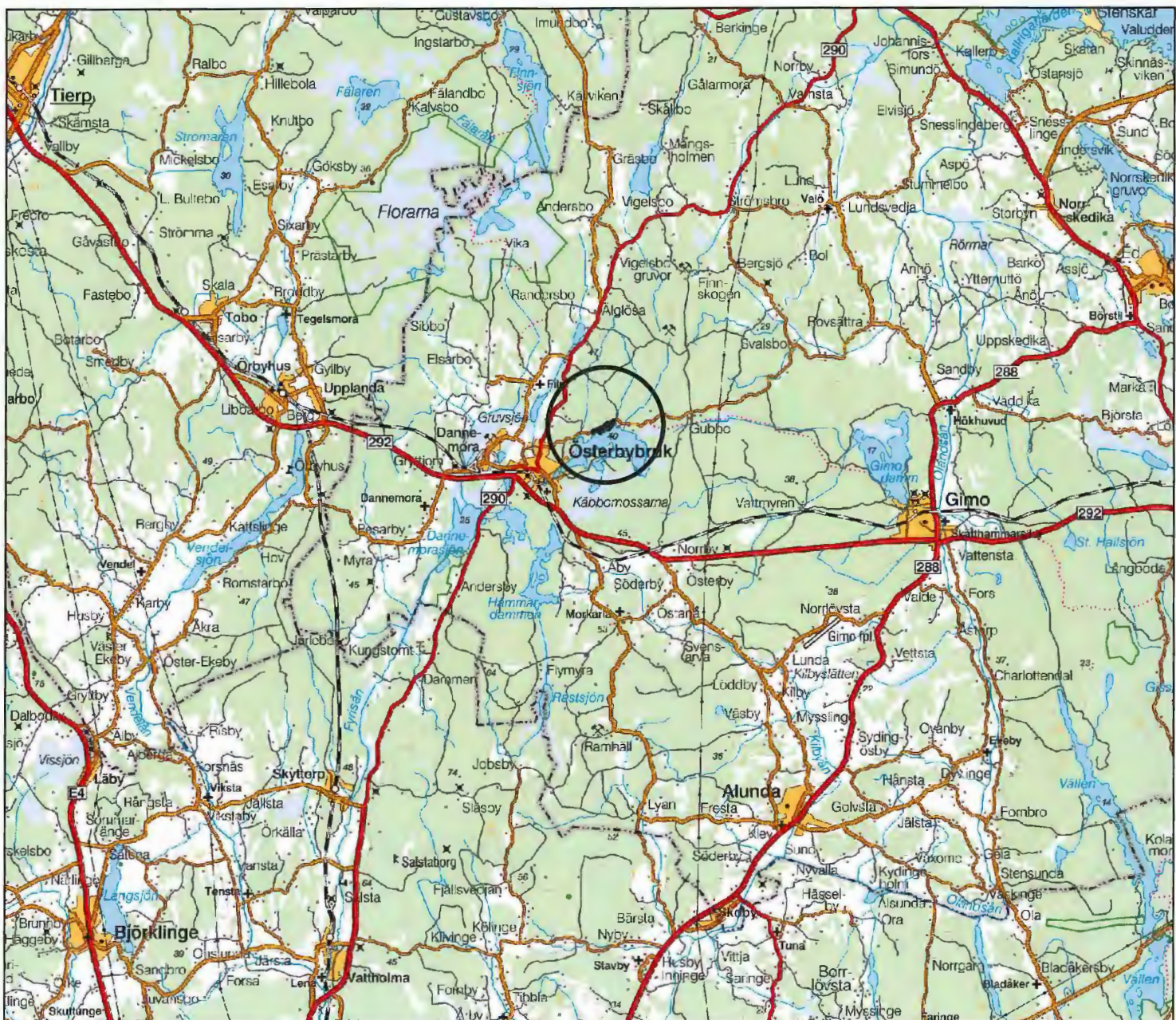
Tillhör Länstyrelsens i Uppsala län skötselplan

2007-05-03

511-7661-02

Naturreservatet Aspbo

Östhammars kommun

0 5 10 15
Kilometers

1:250 000

 Reservatsområde

 Visar reservatets läge

Bilaga B. Reservatskarta

Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län skötselplan

2007-05-03

511-7661-02

Naturreseptatet Aspbo

Östhammars kommun

0 80 160 320 480 640
meter
1:10 000

 Reservatsgräns

Bilaga C. Skötselområdeskarta
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län skötselplan
 2007-05-03
 511-7661-02
Naturreseptatet Aspbo
 Östhammars kommun

Reservatsgräns	Upplandsleden	Brunn
Skötselområdesgräns	Parkering	Toalett
Fornlämning	Föreslagen informationsskylt	Sootunna
Körväg	Eldplats	Vägborn
Stig		

